

Dat was in '37, onder het bewind van gouverneur-generaal van Starckenborgh. Het gouvernement had toen het voornemen, nadere regels te geven voor het sluiten en ontbinden van de huwelijken van inheemsen, Arabieren en andere Vreemde Oosterlingen. Een voorlopig ontwerp voor de desbetreffende ordonnantie die, op basis van vrijwilligheid, inschrijving van het huwelijk bij de burgerlijke stand mogelijk zou maken en voorts inhield dat een echtscheiding dan slechts door de rechter zou kunnen worden uitgesproken, werd aan de Volksraad voorgelegd – een van de inheemse leden voorspelde dat het ontwerp, tot ordonnantie verheven, tot een ontzaglijke beroering zou leiden. Er vonden terstond al vergaderingen van inheemsen plaats waar felle protesten werden geuit. Niet dat voor die ordonnantie niet veel te zeggen was! Krachtens de *adat* en volgens de regels van de Islam hadden gehuwde vrouwen vrijwel geen bescherming (wij herinneren er aan dat zij op grote schaal door hun partners werden verstoten) – het gouvernement had dan ook gehandeld conform de wensen die al enkele jaren lang door modern denkende, ontwikkelde inheemse vrouwen waren geuit. Die vrouwen bleken evenwel slechts een kleine minderheid van de inheemse wereld te vertegenwoordigen. Het overgrote deel wenste niet dat het Nederlands gouvernement ingreep in zaken die door de *adat* en het Islamietisch recht geregeld waren. Van Starckenborgh moest inbinden: het voorlopig ontwerp voor de huwelijksordonnantie leidde niet tot een stuk dat aan de Volksraad werd voorgelegd.

Aan de actie tegen het voorlopig ontwerp had de *Mohammadijah* deelgenomen naast de *Nahdat 'al Oelama* – de voormannen van beide richtingen meenden dat het zin had, hun contacten te bestendigen, en zo kwam als gevolg van de geslaagde actie tegen de mogelijke huwelijksordonnantie in september '37 in Soerabaja een nieuw lichaam tot stand: de *Madjilisoel Islamil a'laa Indonesia* (de Hoge Islamietische Raad van Indonesië) oftewel de *Miai*. Talrijke kleinere Islamietische organisaties sloten er zich spoedig bij aan.¹ Het gecombineerd ledental van alle tot de *Miai* behorende groeperingen overschreed in '41 de vierhonderdduizend.

De oprichting van de *Miai* betekende niet dat de disputen tussen 'moderne' en traditioneel-denkende Islamieten ophielden en de *Miai*

¹ Eén daarvan, de *Achmadijah* ('Achmadijaans'), was in haar optreden en doelstellingen met de *Mohammadijah* te vergelijken. Ook de *Achmadijah*, uitgegaan van leerlingen van de Brits-Indische Islamiet Mirza Shoelam Achmed (1845–1908) die beweerd had, de *Mahdi* te zijn, bepleitte een modernisering van de Islam. Zij ontplooidde van 1924 af op Java een zekere activiteit.